

Економічні науки

УДК 658.1

Кремень Ольга Іванівна

кандидат економічних наук, доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

Барвіцька Юлія В'ячеславівна

студент кафедри фінансів та інвестицій

Київського національного університету технологій та дизайну

Савченко Альона Олександрівна

студент кафедри фінансів та інвестицій

Київського національного університету технологій та дизайну

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

***Анотація.** Проведено дослідження негативного впливу карантинних обмежень на динаміку основних показників пасажирообігу та вантажообігу всіма видами транспорту в контексті зниження рівня фінансової безпеки транспортного підприємства.*

***Ключові слова :** транспорт, пасажирообіг, вантажообіг, фінансова безпека.*

Постановка проблеми. Транспорт належить до галузей, що економічно найбільше постраждали від впровадження карантинних обмежень, поряд з іншими сферами економіки, що й нині зазнають втрат фінансових ресурсів та зниження рівня фінансової безпеки. Саме тому дослідження питань впливу пандемії Covid-19 на фінансово-економічні показники діяльності підприємств транспортної галузі України є досить

актуальним, а в умовах карантинних обмежень потребують подальшого вивчення.

Метою статті є дослідження методологічних підходів та практичних аспектів оцінювання впливу пандемії Covid-19 на фінансову безпеку підприємств транспортної галузі України шляхом статистичного аналізу основних показників діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Транспортна галузь належить до галузей, що економічно найбільше постраждали від впровадження карантинних обмежень, наряду із такими видами діяльності як туризм, готельний, ресторанний бізнес та інші. Тому досліджуючи питання фінансової безпеки транспортного підприємства вважаємо за доцільне проаналізувати вплив пандемії на фінансово-економічні показники діяльності підприємств транспортної галузі України.

У процесі аналізу динаміки перевезень пасажирів різними видами транспорту в Україні протягом 2018-2020 рр., а також у 1 кварталі 2021 р. за даними Державної служби статистики України, можна зробити висновок, що залізничний транспорт є лідером за кількістю перевезених пасажирів протягом усього аналізованого періоду, однак поступається автомобільному транспорту, та в деяких кварталах також і авіаційному транспорту, за показником пасажирообігу, тобто за кількістю пасажирів з урахуванням відстані перевезень.

Карантинні обмеження негативно вплинули на показники кількості пасажирів та пасажирообігу за усіма типами транспорту. Як засвідчує рис. 1, протягом усього періоду з 1 кв. 2019 р. до 1 кв. 2021 р. спостерігається зменшення кількості пасажирів порівняно із відповідними кварталами попередніх років.

Досить суттєве зменшення відбулося вже у 1 кварталі 2020 р. (відповідний показник темпу зміни склав 80,6%), та найбільш різке

скорочення кількості перевезених пасажирів було у 2 кварталі 2020 р. і становило понад 69,9%. У розрізі видів транспорту найгіршою була ситуація з перевезення пасажирів водним та авіаційним транспортом, відповідний показник росту кількості пасажирів по якому дорівнював практично нулю.

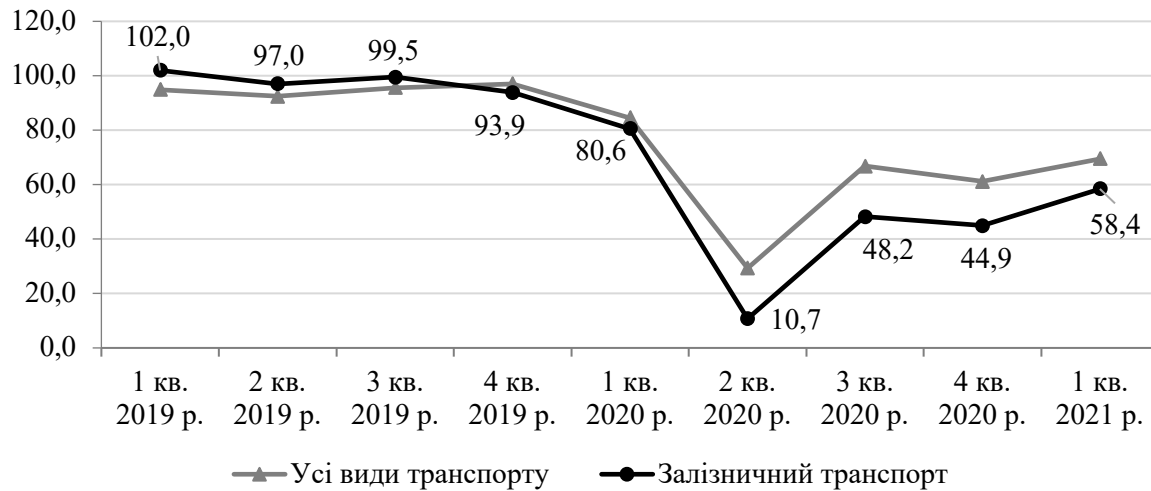

Рис. 1. Показники темпу росту кількості пасажирів в Україні протягом 1 кв. 2019 р. – 1 кв. 2021 р., у % до відповідного кварталу попереднього року

Джерело: побудовано на основі [1]

Порівняно низьким був і показник залізничного транспорту : кількість пасажирів перевезених у 2 кварталі 2020 року становила лише 10,0% від кількості пасажирів у 2 кварталі 2019 року. Протягом наступних кварталів в цілому по транспортній галузі ситуація дещо покращилася і показники кількості пасажирів варіювалися на рівні від 61,0% до 70,0% від показників минулого року. Проте показники залізничного транспорту були значно гіршими від середніх по галузі, а також від показників автомобільних і внутрішньо міських перевезень. У 3-4 кварталах 2020 року залізничний транспорт не відновив навіть 50,0% обсягів перевезень від показників 2019 року.

Щодо показників пасажирообігу, то їх загальна динаміка була дуже схожою на показники кількості пасажирів, однак темпи скорочення пасажирообігу були суттєвішими (рис. 2).

В цілому по транспортній галузі показник темпу зміни пасажирообігу у 2 кварталі 2020 року склав 14,0%. Значно більше його падіння порівняно із показником кількості пасажирів пов'язано з тим, що в період карантину функціонував переважно лише внутрішньо міський транспорт та відповідно перевезення здійснювалися на короткі відстані.

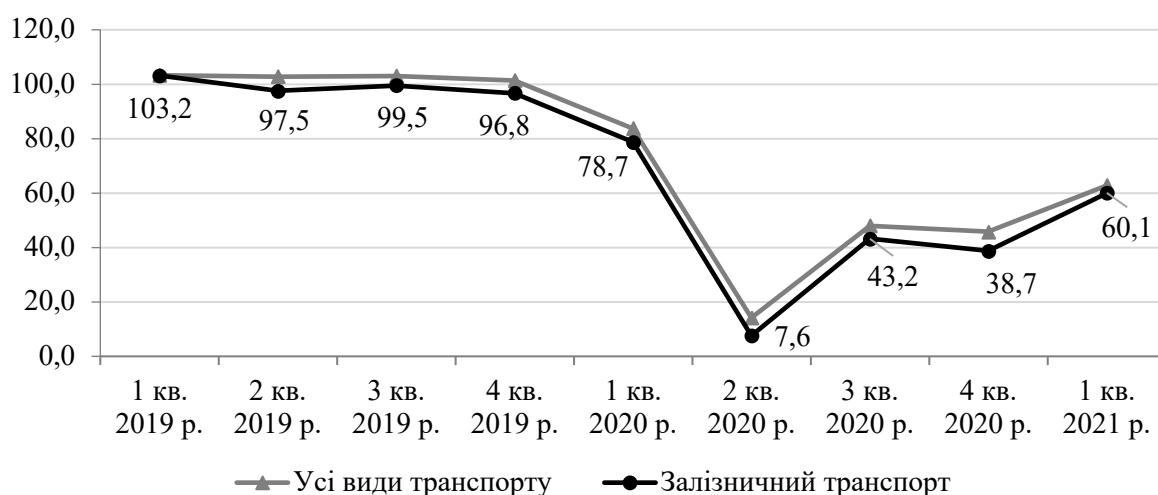

Рис. .2 Показники темпу росту пасажирообігу в Україні протягом 1 кв. 2019 р. – 1 кв. 2021 р., у % до відповідного кварталу попереднього року

Джерело: побудовано на основі [1]

Для залізничного транспорту скорочення показника пасажирообігу було одним із найбільших по галузі : порівняно із 2 кварталом 2019 року цей показник зменшився на 92,0%. У 1 кварталі 2021 року його значення відновилося лише до рівня 60,0% порівняно із першим кварталом 2020 року.

За показниками обсягу вантажів та вантажообігу вплив пандемії на транспортну галузь України був порівняно некритичним (рис. 3 та рис. 4).

Найбільше падіння традиційно спостерігалось у 2 кварталі 2020 року : в середньому скорочення по галузі за цей період склало 20,0% за обсягом перевезення вантажів та 24,0% за показником вантажообігу.

При цьому варто зазначити, що показники темпів росту обсягу перевезення вантажів залізничного транспорту у 2020 році були вищими від середньогалузевих. У 2 кварталі 2020 року обсяг перевезених вантажів

залізничним транспортом зменшився на 30,0%, але вже починаючи з 3 кварталу 2020 року спостерігається навіть збільшення темпів зростання даного показника порівняно із відповідними періодами 2019 року.

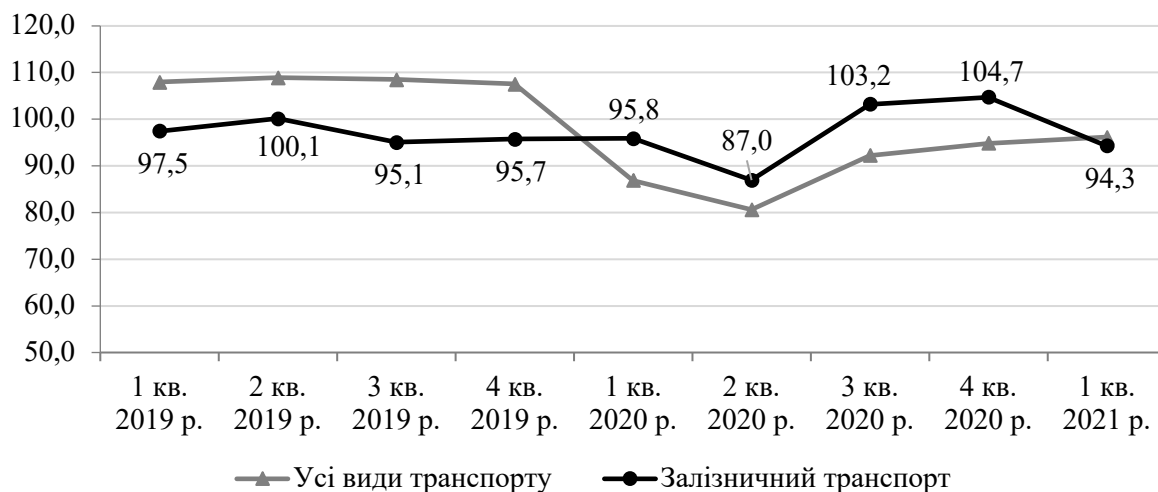

Рис. 3. Показники темпу росту обсягу перевезення вантажів в Україні протягом 1 кв. 2019 р. – 1 кв. 2021 р., у % до відповідного кварталу попереднього року

Джерело: побудовано на основі [1]

Аналогічна ситуація простежується і за вантажообігом (рис. 4). Так, у 2 кварталі 2020 року даний показник по залізничному транспорту знизився на 15,3% порівняно з 2019 роком, а в другому півріччі 2020 року мали місце додатні темпи приросту даного показника.

Варто зауважити, що з 2019 року на підприємстві почала впроваджуватися стратегія, що включала комплекс заходів із реорганізації бізнес-моделі АТ «Укрзалізниця», реалізації довгострокових інвестиційних програм та зміни тарифної політики. Ця стратегія почала давати позитивні результати, однак її цілі не були досягнуті в повній мірі через руйнівний вплив пандемії на фінансові результати транспортної галузі в цілому та АТ «Укрзалізниця» зокрема.

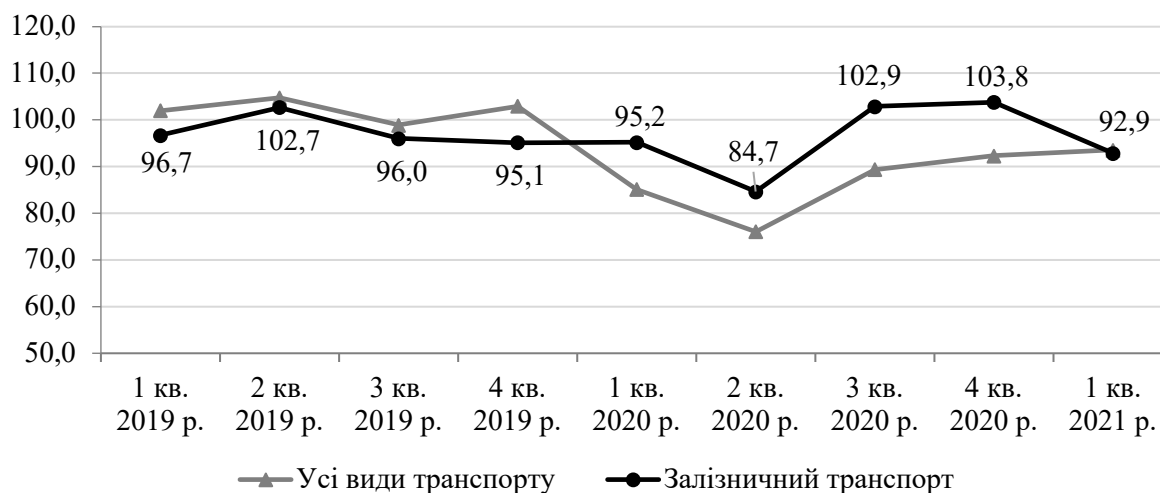

Рис. 4. Показники темпу росту вантажообігу в Україні за 1 кв. 2019 р. – 1 кв. 2021 р., у % до відповідного кварталу попереднього року

Джерело: побудовано на основі [1]

Висновки. У процесі дослідження впливу пандемії Covid-19 на фінансову безпеку підприємств транспортної галузі України ми дійшли таких висновків:

1. Карантинні заходи суттєво вплинули на діяльність залізничного транспорту та транспортної галузі України. Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності товариства засвідчив, що внаслідок об'єктивних причин – скорочення перевезень пасажирів та вантажів у 2020 році через карантинні обмеження – відбулося різке погіршення усіх фінансових показників діяльності АТ «Укрзалізниця» та формування чистого збитку за підсумками 2020 року, що створило суттєві загрози фінансовій безпеці підприємства.

2. Через руйнівний вплив пандемії на фінансові результати транспортної галузі в цілому й АТ «Укрзалізниця» зокрема в повній мірі не були досягнуті цілі впровадження підприємстві стратегії, що включала комплекс заходів із реорганізації бізнес-моделі реалізації довгострокових інвестиційних програм та зміни тарифної політики.

Література

1. Економічна статистика / Економічна діяльність / Транспорт. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 31.01.2022)
2. Транспорт : стат. Зб. Державна служба статистики України. Київ, 2021.URL:http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/10/zb_Transpot.pdf (дата звернення 01.02.2022)
3. Солодовнік О.О. Основні підходи до оцінювання економічної та фінансової безпеки: сутність і напрями вдосконалення. Бізнес Інформ. 2021. № 2. С. 6-12. doi: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-2-6-12>
4. Passengers transported (detailed reporting only) – (quarterly data). European Commission.URL:https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/RAIL_PA_QUARTAL__custom_1227008/default/table?lang=en. (дата звернення 01.12.2021)
5. Goods transported (detailed reporting only) – Quarterly data. European Commission.URL:https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/RAIL_GO_QUARTAL__custom_1227000/default/table?lang=en (дата звернення 10.12.2021)